

МІЖНАРОДНА МИСТЕЦЬКА АКЦІЯ «ВОЛЬНАНОВА» ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Луговський О. Ф., Яковець І. О., Чугай Н. М.

ВСТУП

Культурно-мистецькі заходи є важливим інструментом сучасної культурної дипломатії, який використовується багатьма країнами для зміцнення міжнародних відносин, підвищення культурного впливу та сприяння взаєморозумінню. У сучасному світі, де глобалізація та технологічний прогрес значно впливають на всі аспекти життя, мистецтво стає потужним засобом комунікації та взаємодії між різними культурами. Ця публікація присвячена аналізу культурно-мистецьких практик у світовому та українському контексті, досліджуючи їхні особливості, тенденції та вплив на суспільство.

Актуальність роботи визначається необхідністю осмислення значущості арт-практик, що в сьогоденні помітно розширюють вплив на соціум, формують культурний простір міст.

Світовий контекст культурно-мистецьких практик характеризується багатогранністю та різноманітністю, що відображає багатство культурних традицій та інноваційних підходів. Взаємодія між різними культурами сприяє створенню нових форм мистецтва, що об'єднують традиційні та сучасні елементи, формуючи унікальні художні явища. Український контекст, у свою чергу, має свої особливості, що зумовлені історичними подіями, національними традиціями та сучасними викликами. Українські митці активно інтегрують світові тенденції у свої роботи, зберігаючи при цьому національну ідентичність та культурну спадщину. Розглянуто специфіку війни як феномену, що відбувається не лише у фізичному, а й інформаційно-віртуальному просторі.

Подано розгорнуту характеристику мистецької акції «ВОЛЬНАНОВА» як унікального явища у сучасному культурно-мистецькому просторі України, що об'єднує міжнародний та український досвід у контексті новітніх практик. Ця подія стала (і є) платформою для взаємодії митців, культурних діячів та дослідників, які прагнуть переосмислити традиційні форми мистецтва та впровадити інноваційні підходи до творчості. У рамках акції відбуваються численні виставки, перформанси, майстер-класи та дискусії, що сприяють активному обміну ідеями та досвідом між учасниками з різних країн. Завдяки «ВОЛЬНАНОВА» українські митці отримують можливість

представити свої роботи на міжнародній арені, а також ознайомитися з новітніми тенденціями у світовому мистецтві. Це сприяє розвитку культурного діалогу та зміцненню міжнародних зв'язків, що є важливим аспектом у глобалізованому світі. Акція також підкреслює значення культурної спадщини та її інтеграції у сучасні мистецькі практики, що дозволяє зберегти та популяризувати національні традиції у новому контексті.

1. Світовий контекст культурно-мистецьких практик при реалізації культурної дипломатії

Культурно-мистецькі заходи є важливим інструментом сучасної культурної дипломатії, який використовується багатьма країнами для зміцнення міжнародних відносин, підвищення культурного впливу та сприяння взаєморозумінню. Вони спонукають розвиток міжкультурного діалогу, підтримці миру та стабільності, а також економічному зростанню через культурний туризм та креативні індустрії. Окрім цього культурно-мистецькі заходи є важливим інструментом сучасної культурної дипломатії – елементом стратегічної діяльності, «м'якою силою», за допомогою якої значно легше позиціонувати себе у світі та знайти підтримку на публічному рівні. Це інструмент реалізації національних інтересів, але за умови системного застосування та ефективної координації зусиль та генерації якісного контенту на експорт. Варто згадати відому заяву колишнього президента США Б. Клінтона на конференції з культурної дипломатії, що відбулася в Білому домі 28 листопада 2000 р. про те, що «холодну війну виграв Елвіс Преслі»¹.

Сучасна культурна дипломатія часто перетинається з цифровою дипломатією. Платформи соціальних медіа та цифровий контент стали важливими інструментами для поширення культурних продуктів і залучення іноземної аудиторії. Віртуальні екскурсії музеями, онлайн-кінофестивалі та виставки цифрового мистецтва – це лише кілька прикладів того, як країни можуть просувати свою культуру в епоху цифрових технологій².

У контексті нашого дослідження важливим є звернення до поняття «м'яка сила» та визначення ролі культурної дипломатії при її впровадженні. Вперше поняття «м'яка сила» (soft power) було введене

¹ Mytsyk L. M. Cultural diplomacy as a tool for shaping the international image of Ukraine. DOI 10.31654/2520-6966-2021-15i-105-70-84

² Cultural Diplomacy: Bridging Nations Through Arts and Ideas. Global Arts MBA. <https://www.globalleadersinstitute.org/blog-post/cultural-diplomacy-bridging-nations-through-arts-and-ideas/>

американським політичним науковцем Джезефом Найєм у 1990 році³. Найєм визначив «м'яку силу» як здатність впливати на інших через привабливість і переконання, а не через примус або економічні стимули. Він аргументував, що поряд з традиційною «жорсткою силою» (hard power), яка включає військову та економічну міць, країни можуть використовувати «м'яку силу» для впливу на міжнародну політику через культуру, політичні цінності та зовнішню політику. Таким чином, культурна дипломатія є одним з основних інструментів «м'якої сили», оскільки вона дозволяє країнам використовувати свої культурні ресурси для досягнення міжнародних цілей. Сформулюємо ключові аспекти її ролі:

Формування позитивного іміджу: культурна дипломатія допомагає країнам формувати позитивний імідж на міжнародній арені через культурні заходи, такі як виставки, концерти, фестивалі та освітні програми. Це сприяє підвищенню привабливості країни та зміцненню її позицій у світі.

Зміцнення міжнародних відносин: культурні обміни та співпраця між країнами сприяють встановленню дружніх відносин та довіри, що є основою для подальшої політичної та економічної співпраці. Наприклад, Інститут Гете в Німеччині та Інститути Конфуція в Китаї активно сприяють культурним обмінам через мовні курси та культурні заходи.

Поширення культурних цінностей: через культурну дипломатію країни можуть поширювати свої культурні цінності та ідеї, що допомагає зменшити стереотипи та упередження, а також сприяє взаєморозумінню між народами. Наприклад, феномен «Халлю» (Корейська хвиля) сприяє популяризації корейської культури через музику, кіно та телесеріали.

Підтримка культурного діалогу: культурна дипломатія створює можливості для обміну ідеями та досвідом між митцями, культурними діячами та громадянами різних країн. Це сприяє розвитку культурного діалогу, який є важливим елементом мирного співіснування та співпраці.

Сьогодні культурна дипломатія реалізується через програми культурного обміну, які сприяють вивченню мов і культурному зануренню, а також міжнародні фестивалі, художні виставки та вистави, які використовують для демонстрації культури країни та створення платформи для діалогу про культурне розмаїття та спільні цінності.

³ Abhinav Dutta. The Concept of Soft Power: A Critical Analysis. International Affairs Forum.

Продемонструємо та проаналізуємо, як деякі провідні країни світу впроваджують сучасну культурну дипломатію:

Сполучені Штати Америки. США активно використовують культурну дипломатію через програми, такі як Фулбрайтівська програма, яка сприяє обміну студентами та науковцями для підвищення взаєморозуміння між країнами. Крім того, США підтримують культурні центри, що організовують виставки, концерти та інші культурні заходи, присвячені американському мистецтву, музиці та літературі, що сприяє поширенню американської культури за кордоном.

Франція. Країна має давні традиції культурної дипломатії, які реалізуються через мережу культурних інститутів, таких як Альянс Франсез. Ці інститути сприяють поширенню французької мови та культури за кордоном, організовуючи мовні курси, культурні заходи та виставки. Каннський кінофестиваль – один з найвідоміших кінофестивалів у світі, який є важливою платформою для культурного обміну та популяризації французького кіно.

Німеччина. Активно використовується культурна дипломатія через Інститут Гете, який має представництва в багатьох країнах світу. Інститут Гете організовує мовні курси, культурні заходи та підтримує культурні обміни між Німеччиною та іншими країнами. Берлінський міжнародний кінофестиваль, відомий також як Берлінале, є важливою подією для міжнародного культурного обміну та популяризації німецького кіно.

Китай. Активний розвиток культурної дипломатії відбувається через мережу Інститутів Конфуція, які сприяють поширенню китайської мови та культури. Крім того, Китай організовує численні культурні заходи, такі як фестивалі, виставки та концерти, щоб підвищити свою культурну присутність на міжнародній арені. Можна згадати Китайський новорічний фестиваль, що проводиться в багатьох країнах світу і включає паради, вистави та інші культурні заходи, що популяризують китайську культуру.

Південна Корея. Країна використовує культурну дипломатію через феномен «Халлю» (Корейська хвиля), який включає поширення корейської поп-культури, музики, кіно та телесеріалів. Це сприяє підвищенню популярності корейської культури та зміцненню культурних зв'язків з іншими країнами. К-поп концерти: Ці концерти проводяться по всьому світу і є важливим інструментом культурної дипломатії, що популяризує корейську музику та культуру.

Велика Британія. Королівство активно використовує культурну дипломатію через Британську раду, яка сприяє поширенню британської культури та мови. Британська рада організовує мовні курси, культурні заходи та підтримує культурні обміни між Великою Британією та

іншими країнами. Единбурзький фестиваль: один з найбільших мистецьких фестивалів у світі, який є важливою платформою для культурного обміну та популяризації британської культури.

Дослідження розвитку культурної дипломатії в різних країнах світу є особливо актуальним для сучасної України, оскільки сприяють просуванню українського культурного продукту та інтеграції України у світовий культурний простір.

Зважаючи на складність теми дослідження, очевидно, методи і цілі, а отже, і ступінь уявлення про культурну дипломатію в глобалізованому світі значно відрізняються сьогодні, тому і сучасні мистецькі практики несуть на собі відбиток рівня проблемних питань, із якими зіштовхується кожна держава. І. Гавриленко виділяє дві моделі «м'якої сили» – американську та європейську. Перша характерна для Сполучених Штатів і може бути повністю реалізована лише за певних умов. Однак «заохочення інших прагнути до результатів, яких би хотілося отримати самому», що, на думку Дж. Нея, є стратегічною метою зовнішньої культурної політики США, сьогодні поділяється не всіма регіонами світу⁴.

Європейський Союз, відчуваючи ідеологічну та культурну конкуренцію зі США, активно розвиває власний «м'який» вплив на континенті. Адже так званий «експорт» американської культури в цей регіон є своєрідним викликом культурній ідентичності західноєвропейських держав і націй, їхньому історичному та етнокультурному різноманіттю та унікальності, а також політичній та економічній незалежності. Основною особливістю розвитку культурної дипломатії в Європі є її дворівневий контекст: європейський і національний. Крім того, конкретний приклад британської культурної дипломатії є корисним з точки зору ефективності недержавного фінансування, тоді як приклад Польщі демонструє високу ефективність цього напрямку в країні, культура та мова якої не дуже поширені у світі⁵. З огляду на це, розбудовуючи свою культурну дипломатію, Україні слід орієнтуватися на європейську модель. До цього питання ми повернемося у розділі 2.

Повертаючись до сказаного вище, можна відмітити, що необхідність підвищення ефективності культурної дипломатії постала перед США, коли виникла потреба нейтралізувати помилки своєї культурної

⁴ Nye J. (1990). Soft Power. Foreign Policy, No. 80, Twentieth Anniversary. Autumn. P. 153–171. URL: <https://www.jstor.org/stable/1148580?origin=crossref&seq=1> [in English], с. 166.

⁵ Гавриленко І. (2014). Концепції та моделі здійснення культурної дипломатії / О.В. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. Вип. 1. С. 5–9. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_mv_2014_1_3 [українською], с. 8.

дипломатії за часів адміністрації Джорджа Буша. Тоді антиамериканізм досяг свого піку в Європі через одностороннє рішення США продовжити війну в Іраку і трансатлантичний розрив між традиційними партнерами, такими як Сполучені Штати та франко-німецька вісь, здавався непоправним. Збільшення м'якої сили Америки шляхом більш ефективної культурної дипломатії виявився чи не єдиним способом виправити негативне сприйняття США, оскільки національним іміджем і сприйняттям краще керувати через культуру. Для цього було прийнято нові законодавчі акти у цій сфері, започатковано міжнародні видання з проблем міжцивілізаційного діалогу, створено та фінансуються з державного бюджету нові теле- та радіостанції із спрямованими каналами культурної взаємодії, розпочато фундаментальні дослідження культурної дипломатії та її можливостей у двосторонніх відносинах⁶.

Значну роль світовій привабливості США сприяє швидке поширення англійської мови як міжнародної спільної мови. Але на виправлення згаданої вище ситуації мовна складова не сприяла ефективності культурної дипломатії, бо, як показали дослідження, французи та німці, які розмовляють англійською мовою як іноземною, інстинктивно не схильні приймати більш позитивне ставлення до Сполучених Штатів, а в деяких випадках вони навіть більш критичні до Сполучених Штатів, а не до своїх співгромадян, які не розмовляють англійською. У цьому підтверджується думка Дж. Нея, коли він стверджує, що м'яка сила не походить лише від використання мови. Таким чином, Франція та Німеччина, схоже, справді чинили опір, захищаючи свою національну культуру та ідентичність, які виявилися зовсім неподатливими⁷.

Цілком виправдано в даному разі припустити, що в такій ситуації ефективніше б себе проявили культурно-мистецькі акції, які не сприймалися б як культурний імперіалізм, що розуміється або як силове нав'язування культури однієї нації іншій країні, або як добровільне прийняття чужої культури народом іншої нації. Наприклад, Франція значно активізувала свою культурну присутність в останні десятиліття і почала активно використовувати важелі «м'якої сили» для

⁶ Сербіна Н.Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 100 (Частина I), 2011. С. 122–131. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1667/1578>, стор. 124

⁷ Sofia Kitsou, "The Power of Culture in Diplomacy: The Case of U.S. Cultural Diplomacy in France and Germany," Ionian University, p. 21. URL: http://www.exchangediplomacy.com/wpcontent/uploads/2011/10/3.-Sofia-Kitsou_The-Power-of-Culture-in-Diplomacy-The-Case-of-U.S.-Cultural-Diplomacy-in-France-and-Germany.pdf

формування більш привабливого іміджу своєї культури, мови, і мистецтва цілеспрямовано. Використання таких інструментів, як France Media, France Museums agency, UNESCO, міжнародні інститути франкофонії, проведення масових спортивних і культурних фестивалів, а також кардинальний перегляд підходів до розвитку своєї зовнішньої культурної політики, демонструє комплексний підхід і потенціал поширення культурного впливу Франції. Французька мова як і раніше важлива, але її поширення тепер, зазвичай, відходить на другий план, поступаючись місцем діям, спрямованим, насамперед, на забезпечення присутності Франції, її культури та цінностей на міжнародній арені⁸.

Для нашого дослідження важливим також буде з'ясувати, як визнані світові лідери у використанні культури як інструменту дипломатії та зовнішньої політики Велика Британія та Британська Рада вибудовують свою сучасну стратегію. Звернення саме до цих інституцій для нас важливе, оскільки культурний ландшафт у Європі зазнає значних змін внаслідок Brexit, тому культурна дипломатія Великої Британії стає все більш важливою. Глобальна діяльність Британської Ради демонструє, що культурні інституції є важливим орієнтиром для аудиторії як творці та комунікатори культурної дипломатії та наративів «м'якої сили». Стає очевидним, що метою Британської ради є посилення культурної ідентичності та розуміння політики британським народом в інших країнах, щоб завоювати їхнє розуміння та підтримку британської зовнішньої політики. По суті, це офіційна культурна організація для культурної дипломатії під керівництвом Міністерства закордонних справ Великої Британії та під прямим контролем посольств і консульств за кордоном, а також засіб культурної дипломатії та інструмент публічної дипломатії для британського уряду.

Завдяки різним формам співпраці та союзів, таким як культурний обмін, допомога в освіті, наукові дослідження та педагогічні дискусії, Британська Рада успішно допомагає Великобританії виконати свою місію «зробити англійську мову за одне покоління», таким чином ефективно зберігаючи та посилюючи міжнародний авторитет Великобританії. Це фактично зберегло та посилило міжнародний вплив і привабливість Великобританії⁹.

⁸ Sakaev, V. (2019). Cultural Diplomacy of France: Essence, Main Directions and Tools. *Journal of Educational and Social Research*. DOI: 10.36941/jesr-2019-0024

⁹ Jingyi Zhou. "The Role of British Council in UK Culture Diplomacy". *Open Journal of Political Science*, Vol. 12 No. 4, 2022. DOI: 10.4236/ojps.2022.124033

2. Український контекст культурно-мистецьких практик

Популярність культурно-мистецьких практик в Україні значно зросла з початку XXI століття. Сьогодні спостерігається швидка переоцінка цінностей, що призводить до відкриття нових імен, які в кінцевому підсумку формують автентичну картину сучасного мистецтва країни¹⁰.

Протягом років незалежності в українському культурному просторі відбулися суттєві трансформації в соціальній, політичній, економічній та релігійній сферах. Культурний простір наповнився багатогранною рефлексією цих змін. Зважаючи на поняття «актуальний»¹¹, яке означає те, що повністю відображає сучасність, час і впливає на реальність, ми визначаємо актуальні форми репрезентації, рівень сприйняття мистецьких практик, а також фактори інтеграції креативного мислення у суспільство, оновлення культурної парадигми, ціннісної системи та пріоритетів сучасності.

Культурно-мистецькі практики, як альтернативні форми творчості, розглядаються як один з рушіїв розвитку культури міст з позиції визначення та перформування просторів, творення змістів територій чи їх реактуалізації, а також сприйняття міста. Незважаючи на різноплановість трактування арт-практик мистецтвознавцями та культурологами, соціологами, політиками, масовою культурою, незмінною залишається сутність їх комунікативних функцій.

Щоразу сприйняття акції кожним із спостерігачів є виключно індивідуальним, як індивідуальною є і реалізація практики автором. Процес долучення, занурення у практику дозволяє розвивати уяву, краще орієнтуватись у соціальному просторі, оперуючи не лише видимими формами, але і прихованими трактуваннями. Ці навички надзвичайно важливі для суспільства XXI сторіччя, що перебуває у пришвидшеній реальності.

Зауважимо, що соціокультурну ситуацію початку XXI століття описують як період тотальної трансформації культурних парадигм, новітніх форм художнього мислення й естетичної свідомості.

Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси кінця XX – початку XXI століття, способи презентації мистецтва у постмодерному культурному просторі чи дотичні теми є предметом дисертаційних досліджень з вітчизняної та зарубіжної гуманітаристики:

¹⁰ Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи : монографія / Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Фоліант. 2022. 400 с.: іл.

¹¹ Актуальний. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/актуальний>

Новою узагальнюючою працею є критична антологія «Art and Theory of Post-1989 Central and Eastern Europe» видання MoMA, що, однак, оминає дослідження України²¹. Вітчизняні світоглядні та мистецькі дослідження другої половини XX – початку XXI ст. доповнені вагомими монографіями та науковими публікаціями О. Голубця «Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття»²², О. Гнатюк «Прощання з Імперією. Українські дискусії про ідентичність»²³.

¹² Вишеславський Г. «Нова хвиля» у візуальному мистецтві України кінця 1980-х – початку 1990-х (соціокультурний аспект)». Дисертація кандидата мистецтвознавства. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ. 2014.

¹³ Голубець О. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття (соцреалізм і свобода творчості). Дисертація д-ра мистецтвознавства, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Львів, 2003.

¹⁴ Грідяєва Т. Акціонізм: мистецтво дії та способи його художнього втілення (досвід українських митців). [Дисертація кандидата мистецтвознавства. Львівська національна академія мистецтв. Львів, ЛНАМ. 2021].

¹⁵ Івановська Н. Проект «Мистецький арсенал» у часопросторі культури України початку XXI ст. [дисертація кандидата мистецтвознавства, НАКККІМ, Київ. 2017]. 200 с.

¹⁶ Копієвська О. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець XX – початок XXI ст.) [дисертація д-ра культурології, Київ, 2018].

¹⁷ Шеменьова Ю. Мурали України у світовому стріт-арті: формотворення, пластичне моделювання, художньо-образні особливості. Взаємовпливи [Дисертація доктора філософії. Київ: НАКККІМ, 2021].

¹⁸ Шумська Я. Інсталяція та перформанс у мистецтві кінця XX – початку XXI століття: українськопольська співпраця, творчі експерименти та взаємовпливи [Дисертація кандидата мистецтвознавства, ЛНАМ, 2017].

¹⁹ Міронова Т. В. Трансформації образотворення у контексті культурно-мистецьких процесів 1990-х – 2020 років. Дисертація доктора мистецтвознавства / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, місто Івано-Франківськ, 2024.

²⁰ Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи [Дисертація доктора мистецтвознавства, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2024.].

²¹ Art and Theory of Post-1989 Central and Eastern Europe: A Critical Anthology. MoMA. 2018. 411 p.

²² Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття. Львів : Академічний експрес. 2001.

²³ Гнатюк О. Прощання з Імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ : Критика. 2005. 528 с.

Важливими стали наукові розвідки: В. Сидоренка «Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань»²⁴, О. Сидора-Гібелінди «Українці на Венеційській бієнале: сто років присутності»²⁵, Г. Вишеславського «Contemporary art України – від андеграунду до мейнстріму»²⁶, Л. Смирної «Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві»²⁷.

Цінним в українській історіографії є дослідження, що увійшли до збірника «(Не)Задоволення публічними просторами. Урбаністичні Студії»²⁸. Взаємозв'язки політики та мистецтва в Україні переламу тисячоліть проаналізовані А. Ложкіною у монографії «Перманентна революція»²⁹, науковими розвідками: У. Ваньковичем³⁰, В. Черепаниним³¹, О. Гусейновою³².

Серед популярних публікацій, в яких відображені локальні особливості регіональних центрів мистецтва, можна виділити збірник статей «Імпреза міжнародне бієнале»³³. Інституції та неформальні товариства Львова досліджує Х. Домашук³⁴. Музей як надскладна структура (мистецький патерн культури) та вагома комунікаційна інституція є предметом дослідження І. Яковець^{35 36}.

²⁴ Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть. К. : ВХ [студію]. 2008. 188 с.

²⁵ Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеційській бієнале: сто років присутності. К. : Наш час. 2008. 304 с.

²⁶ Вишеславський Г. Contemporary art України – від андеграунду до мейнстріму. Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України. Київ : ІПСМ НАМ України. 2020. 256 с.

²⁷ Смирна Л. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві. Київ : В-во «Фенікс», 2017. 480 с.

²⁸ Козлова І. Структура соціального простору міста в контексті туристоорієнтованості країни: місце і значення публічного простору. (Не)Задоволення публічними просторами. Урбаністичні Студії III. Київ : Всесвіт. 2016. 340 с. С. 296-304.

²⁹ Ложкіна А. Перманентна революція. Мистецтво України ХХ – початку ХХІ століття. Київ: ArtHuss, 2019. 544 с.

³⁰ Ванькович У. «Естетизація політики»: актуальність проблеми співвідношення естетичного й політичного. *Наукові записки*. 2009. Т. 95. *Політичні науки*. С. 9–13.

³¹ Черепанин В. Сучасне мистецтво і політичне: проблеми взаємовпливу. *Наукові записки*. 2006. Том 49. Теорія та історія культури. С. 87–93.

³² Гусейнова О. Місто як палімпсест: до теорії текстуралізації міського простору. Волинська філологічна: текст і контекст. 2009, Т. 7(1). С. 95-100.

³³ Імпреза міжнародна бієнале. Збірник статей [уп. І. Панчишин, А. Звіжинський]. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012 р. 184 ст.

³⁴ Домашук Х. Діяльність мистецьких галерей Львова кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст. *Культура України. Серія: Культурологія*. 2017. №55. С. 296–304.

³⁵ Яковець І. Комунікаційний простір сучасного музею як одна з основних категорій теорії музейної комунікації. *Вісник ХДАДМ*. 2014. № 4-5. С. 129–133.

³⁶ Яковець І. *Художній музей ХХІ століття*: [монографія]. Черкаси : Вид. Вовчок О., 2016. 464 с.

Мистецькі практики як форма присутності у публічному просторі, а також понятійна база, пов'язані із трансформацією мистецького процесу, розглянуті численними монографічними працями, навчальними посібниками, науковими статтями, що в тій чи іншій мірі торкають проблематику стосунків не лише в соціокультурній, але й політичній площині: Я. Пруденко досліджує практики, що виникли через синтез науки та мистецтва, С. Васильєв докладно розглядає трансформацію театрального мистецтва. Монографії Г. Вишеславського³⁷, М. Протас³⁸, публікації К. Станіславської^{39 40} пов'язані з дослідженням різних аспектів буття й репрезентації мистецтва.

Як уже наголошувалося вище, у сучасному світі культура стрімко перетворюється на ключовий елемент суспільного, гуманітарного розвитку. Завдяки цьому кожен член суспільства має змогу реалізувати свій творчий потенціал, долучатися до всього духовного й художнього багатства світової цивілізації, зберігати і збагачувати власну історико-культурну спадщину у всьому її різноманітті. Практичне втілення таких досягнень знаходить своє відображення при реалізації культурно-мистецьких проєктів спрямованих на формування сучасного соціокультурного простору та соціокультурної комунікації у глобалізованому світі. Нині соціокультурна комунікація виступає як один з базових механізмів і невід'ємна складова соціокультурного розвитку, котра забезпечує можливість формування культурних зв'язків як всередині окремих культур, так і між культурами⁴¹. На міжнародному рівні значення соціокультурної комунікації можна трансформувати у поняття «культурна дипломатія» – вид публічної дипломатії та інструмент «м'якої сили», який американський політолог М. Каммінгс (М. Cummings) визначив як: «обмін ідеями, інформацією, творами мистецтва та іншими компонентами культури між державами й

³⁷ Вишеславський Г. Contemporary art України – від андеграунду до мейнстріму. Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України. Київ : ІПСМ НАМ України. 2020. 256 с.

³⁸ Протас М. Українська скульптура ХХ століття. Київ : Інтертехнологія. 2006. 278 с.

³⁹ Станіславська К. Мистецькі форми сучасної видовищної культури : навч. посібник. К. : Вид. дім «Стилос». 2020. 208 с.

⁴⁰ Станіславська К. Сучасні перформативні практики: образотворчість чи театралізація? (На прикладі творчості Марини Абрамович). *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого*. 2015. Вип 16. С. 154–160.

⁴¹ Ясюк, Т. (2023). Культурно-мистецькі проєкти як важливий чинник соціокультурної комунікації України. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 221–228. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-29/>.

народами з метою зміцнення взаєморозуміння»⁴². Культурно-мистецькі практики є важливою складовою культурної дипломатії. Вони включають створення, демонстрацію та збереження творів мистецтва, а також їх використання у громадських просторах. Ці практики сприяють формуванню позитивного соціального резонансу та зміцненню культурних зв'язків між державами.

З метою вивчення сучасних мистецьких практик в Україні та їх популяризації було створено проєкт дослідницької платформи PinchukArtCentre⁴³. Він зібрав найбільший архів сучасного українського мистецтва й створив онлайн-базу для дослідження та обміну інформацією. Це сприяє розвитку культурно-мистецьких практик через співпрацю та обмін знаннями.

Головним провідником культурної дипломатії в нашій державі є Український інститут – культурна інституція, яка створена для залучення української культури в глобальні культурні процеси, щоб протидіяти російській пропаганді у світі під час російсько-української війни. Діяльність Українського інституту полягає у посиленні суб'єктності – як назовні, так і всередині країни засобами культурної дипломатії. Серед завдань, що стоять перед організацією: розвивати міжкультурні зв'язки між Україною та іншими країнами, аби Україну почув світ і зрозумів; пояснити, хто такі українці, і спростувати стереотипи та міфи, які про нас нав'язують або які сформувалися історично. В результаті первинний інтерес до України, як до чогось нового, має перетворитися на постійний інтерес як надійного та важливого партнера. Так завдяки культурі створюється альтернативний наратив, навіть якщо виникає негативний інформаційний фон⁴⁴.

В сучасних умовах важливо акцентувати увагу ще й на тому, що культурна дипломатія не лише допомагає формувати бренд країни, але ще стає важливою складовою зовнішньої політики держави поряд із безпекою та економікою.

Повертаючись до питання українського контексту культурно-мистецьких практик, слід згадати передісторію формування та становлення українського культурного простору з метою виявити прорахунки, допущені на зорі незалежності, щоб не допустити їх у майбутньому. На тлі сьогодення протистояння зовнішній агресії, особливою виразністю відзначається виклик, що постав перед

⁴² Cummings, Milton C. (2009). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey* // *Cultural Diplomacy Research Series*. Washington DC: Americans for the Arts (formerly Center for Arts and Culture). с. 1.

⁴³ Дослідницька платформа. PinchukArtCentre. URL: <https://new.pinchukartcentre.org/research>.

⁴⁴ Український інститут. Офіційний сайт. <https://ui.org.ua/mission/>

українською культурою після здобуття державної незалежності – виклик *націєтворення*. Тоді недосформована українська політична нація не могла ставити перед національною культурою завдання, вирішення яких могли б успішно задовольнити смаки та культурні потреби всього суспільства України. Слабкі україномовні культурні індустрії визначили повільну й обмежену динаміку процесу становлення неоднорідного суспільства громадян України як політичної нації, а україномовна культура етнічних українців не перетворилася на культуру всього українського суспільства⁴⁵.

Саме розвинені культурні індустрії тоді могли б протистояти потужному й надто близькому культурному полю Росії та російської культури, вплинути на консервативність повсякденних культурних звичок російськомовної частини населення України. Можна констатувати, що культурно-мистецькі практики того часу не стали засобом культурної дипломатії для формування суб'єктності у громадян України всередині країни. Допущені тоді промахи ще й сьогодні можуть мати свої наслідки, бо глобалізаційні процеси роблять складною перспективу української одномовності, монокультурності. Навіть зараз, в умовах агресії. Це і може стати визначальним фактором у формуванні вимог до культурно-мистецьких практик сучасної культурної індустрії. Ці акції мають ініціалізувати фундаментальні трансформації у свідомості суспільства, що зроблять процеси націєтворення невідворотними.

Таким чином, констатуємо, що культурно-мистецькі практики формують культурну ідентичність, відображаючи цінності, традиції та історію суспільства⁴⁶. В наших умовах важливо, що вони можуть сприяти соціальному зв'язку, зміцнюючи відносини між людьми через спільні культурні досвіди; стимулювати критичне мислення, навчаючи людей аналізувати та інтерпретувати різні форми мистецтва; можуть виховувати емпатію, допомагаючи людям зрозуміти та відчувати переживання інших людей через мистецтво; можуть сприяти інноваціям, стимулюючи креативність; можуть впливати на громадську думку, висвітлюючи важливі соціальні питання та виклики тощо⁴⁷.

⁴⁵ Сучасні культурні практики. Електронна бібліотека «Pidru4niki.com». URL: https://pidru4niki.com/10310208/kulturologiya/suchasni_kulturni_praktiki.

⁴⁶ Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*. 2020. Вип. 36. С. 69–78. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221047>.

⁴⁷ Михайло Швець. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток культурно-мистецьких практик в Україні. DOI: 10.62731/mcnd-09.08.2024.005.

Як культурно-мистецькі практики впливають на формування культурного простору і які сили залучені до вибудови культурної дипломатії можна прослідкувати за результатами діяльності згаданого вище Українського інституту, важливими складовими роботи якого є сталість та можливість побудови довіри як з боку наших іноземних партнерів, так і власне українців, для яких і створюються можливості взаємодії зі світом. Програми мають різні формати: від перекладів української драми та промоції українських кінострічок до підтримки студій україністики тощо.

Так, унікальне явище в історії української культури VIRSKY SHOW уже стало надбанням нації, уособленням сили, духу і самобутності українського народу. Ансамбль позиціонує себе як вираз душі України, їхні концерти проходять під гаслом: «якщо ви хочете дізнатися про історію України і зрозуміти душу і серце цієї країни, приходьте на концерт ансамблю ім. Вірського, і ви самі все зрозумієте»⁴⁸.

Активно пропагує тематику боротьби українського народу проти російської агресії та організовує благодійні дійства в Європі Київська дитячо-юнацька вокально-хореографічна студія «Світанок». Це єдиний дитячий колектив в Україні, де поєднуються вокальне мистецтво, хореографія та жива оркестрова музика, що дає право ансамблю представляти Україну в одній із секцій ЮНЕСКО – CIOFF. В його репертуарі – театралізовані вистави на матеріалі української народної творчості, зразки фольклору народів світу, твори народної, класичної, духовної музики, естрадні пісні і танці.

Активно тримає культурний фронт України, виступаючи з благодійними концертами у різних країнах Європи та українських містах, Національний заслужений академічний український народний хор України імені Григорія Верьовки. Колектив активно долучається до збору коштів для відновлення пошкоджених росіянами культурних пам'яток, серед яких музей Сковороди, Маріупольський драмтеатр, Харківська опера та філармонія, храми тощо у Фонд для лікування та реабілітацію наших захисників. Також виступають для дітей, які втратили батьків через війну. На ці благодійні ініціативи колектив перераховує виручені з концертів кошти.

Один з найвідоміших українських мистецьких колективів – Національний академічний оркестр народних інструментів України має багатий репертуар, який включає українські народні пісні та танці, а

⁴⁸ Данишук Н. Ансамбль танцю ім. Вірського вирушив у благодійне світове турне. онлайн-медіа України *OBOZREVATEL* 2022. Режим доступу: <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/schob-voni-vidchuli-za-scho-miboremos-ansambl-tantsyu-im-virskogo-virusliv-u-blagodijne-svitove-turne.htm> .

також класичну та сучасну музику. Оркестр виступає на світових сценах, включаючи Європу, Азію та Північну Америку, та здобуває нагороди на міжнародних конкурсах.

Успішні виступи на світовій арені також мають українські театри. Зокрема, Львівський національний академічний український драматичний театр ім. Леся Курбаса виступає на різних фестивалях та театральних зустрічах в різних країнах світу, презентуючи українську драматургію та театральну майстерність. Театр бере участь у проєктах міжнародного культурного співробітництва, таких як «Культурний міст» та «Місце та час», та співпрацює з театрами із різних країн.

До культурно-мистецьких проєктів, спрямованих на протидію російській агресії, також активно долучився Національний академічний театр опери та балету ім. Т. Шевченка. Зібрані від проведення акцій кошти передаються на допомогу Україні. Також із перших місяців повномасштабного вторгнення солісти Львівської національної опери ініціювали онлайн-проєкт на підтримку українських військових «Колискова для солдата». У 2023 р. Львівська національна опера у співпраці із партнером «KONTRAMARKA» започаткували благодійний проєкт «TOGETHER WITH UKRAINE» – серію онлайн-концертів відомих творів українських композиторів та світової класики. Виручені кошти спрямовуються на благодійні ініціативи, підтримку українського народу та культури у час війни. Головною місією проєкту є збереження національного музичного надбання та його промоції в світовому культурному просторі.

Проєкт Одеського міжнародного кінофестивалю пропонує платформу для показу та обговорення українських та міжнародних фільмів, сприяючи культурному обміну та діалогу⁴⁹.

Повертаючись до теми культурної дипломатії, слід згадати про проєкти міжнародної співпраці, які підтримує Український культурний фонд та Український інститут. Такі проєкти успішно розвиваються, бо спираються на унікальну мову мистецтва, яка вражає, змушує рефлексувати бо є універсальні теми, зрозумілі людям у різних країнах світу: боротьба за свободу та гідність, мир і війна, пошук себе на рівні особистості чи навіть цілої нації. З їхньою допомогою можна говорити про Україну як державу, водночас виняткову та близьку із загальносвітовим суспільно-політичним контекстом.

Цікавим у цьому сенсі є німецько-польсько-український мистецький соціальний проєкт «Включення»: у співпраці з німецькими, бельгійськими, французькими, італійськими та польськими митцями

⁴⁹ Михайло Швець. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток культурно-мистецьких практик в Україні. DOI 10.62731/mcnd-09.08.2024.005

створюються кроссекторальні проекти за участю дітей із соціально незахищених сімей. Головною метою даних проектів було донести до іноземної аудиторії, наскільки талановитими є українці, наскільки вони відкриті до співтворчості та спілкування з представниками інших країн.

Зазнають певного переформатування започатковані ще у 2018 році тижні України в Баварії – як регулярний формат репрезентації України в одній із земель Південної Німеччини. За весь цей час вдалося провести близько 20 івентів: літературні зустрічі українських та німецьких авторів, концерти Dakh Daughters та «Піккардійської терції», Дні українського кіно в Мюнхені, наукові та політичні дискусії, економічний форум.

Успішна реалізація програм культурної дипломатії, українські мистецькі акції допомагають зміцнити культурні зв'язки між Україною та іншими країнами, залучити увагу до української культури та сприяти розвитку міжкультурного діалогу. І, чи не найголовніше – це сприяє формуванню світогляду українців як в історичному, так і в сучасному аспектах.

У воєнні часи культурно-мистецькі практики чинять потужний вплив на реципієнтів, дозволяючи об'єднати їх у спільній боротьбі. Їх ідеологічний потенціал, що реалізується через художньо-емоційну форму, виступає одним із шляхів спротиву, засобом прояву тих почуттів, які є спільними для усіх громадян України та європейської спільноти. Мистецькі практики є не лише сублімацією для багатьох українців, а й ефективним засобом комунікації, який дозволяє донести власні страждання та біль, віру та сподівання до представників інших країн⁵⁰.

3. Перспективи та виклики культурно-мистецьких практик на прикладі міжнародної мистецької акції «ВОЛЬНАНОВА»

Як зазначалося у попередніх розділах, події що розпочалися у лютому 2022 р., сприяли ще більшому згуртуванню українського народу та формуванню небаченої єдності нації. Кожна подія, що відбувалася у сучасному українському фізичному й віртуальному вимірі здобувала висвітлення в онлайн-просторі, нерідко здобуваючи мистецьких форм, що часто ставали яскравими проявами культурно-мистецьких практик. «Мистецтво має допомагати людям хоча б на емоційному рівні зрозуміти, що взагалі відбувається у світі. Особливо в час війни людям треба давати зрозуміти хто наш ворог і чому ми з

⁵⁰ Тормахова А. М. Мистецькі практики під час війни : український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 41. С. 70–75. DOI: 10.35619/ucpmk.vi40.547

ним воюємо. Мистецтво оперує не інформацією, а емоціями. А вони часом правдивіші за будь-яку інформацію»⁵¹..

Мистецькі практики у воєнні часи чинять потужний вплив на реципієнтів, дозволяючи об'єднати їх у спільній боротьбі. Їх ідеологічний потенціал, що реалізується через художньо-емоційну форму, виступає одним із шляхів спротиву, засобом прояву тих почуттів, які є спільними для усіх громадян України та європейської спільноти. Мистецькі практики є не лише сублімацією для багатьох українців, а й ефективним засобом комунікації, який дозволяє донести власні страждання та біль, віру та сподівання до представників інших країн. Навіть офлайн-заходи неодмінно висвітлюються через мережу Інтернет, роблячи їх надбанням світового культурного простору. Під час воєнних дій переважно розвиваються аудіальні та візуальні мистецькі практики, які легше сприймаються, швидко та просто поширюються. Натомість інші, пов'язані з тимчасовими видами мистецтва (театр, кіно) перебувають у стадії накопичення фактичного матеріалу, адже їх виробництво та презентація потребують фінансових і часових витрат. Водночас літературно-поетична творчість, короткі відео, які можна ширити в мережі, так само активно розвиваються⁵².

І за часів першої та другої світових війн, і під час холодної війни велика роль надавалась не плинним засобам комунікації, а тим, що здатні чинити перманентний вплив на реципієнта – плакати. Саме даний візуальний засіб комунікації дозволяє оперативно реагувати на ті чи інші запити суспільства. Наразі і в сучасній військовій ситуації вони виявляються дієвими та такими, що активно використовуються як в офлайн, так і онлайн просторі. В багатьох європейських країнах проходять виставки плакатів. У польському м. Люблін на Площі Локетка у березні 2022 р. на підтримку України стартувала виставка під відкритим небом із плакатами українських ілюстраторів, згуртованих у київському Клубі Ілюстраторів Pictoric, які розповідають про війну, українців та їх боротьбу. В Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшая була виставка «Під час війни», куратором якої став С. Біба.

У березні того ж року в КПП народилася ідея створення актуальних творів (мистецтво, що робиться тут і зараз) на тему кривавої війни, яку розв'язала росія проти України. Започатковану в КПП мистецьку акцію назвали ВОЛЬНАНОВА (VOLNANOVA). Головними кураторами

⁵¹ Назар Я. Мистецтво про війну: між творчістю та агіткою. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/02/160222_war_art_lviv_hk

⁵² Тормахова А. М. Мистецькі практики під час війни : український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 41. С. 70–75. DOI: 10.35619/ucpmk.vi40.547

стали: Олексій Роготченко – провідний науковий співробітник Інституту проблем сучасного мистецтва України (ІПСМУ), професор – ініціатор Акції; Костянтин Чернявський, голова Національної спілки художників України (НСХУ), доцент; Інна Яковець – завідувачка кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету (ЧДТУ), професор; Ольга Гладун – директорка Черкаського обласного художнього музею (ЧОХМ), доцент. Платформу акції вирішено розмістити на базі Черкаського художнього музею⁵³.

У цьому контексті зазначимо, що інституціоналізація практик відбувається через їхню музеєфікацію, спостерігаємо поетизацію жанрів у сучасних вербальних практиках. Елементи практик використовуються у політичному акціонізмі, популярні в масовій культурі, через що термінологія набуває нових характеристик та використовується у незвичних контекстах. Активуючись у громадському просторі, комунікуючи з простором через глядача, арт-практика з мистецького середовища природно інтегрувалась у поле культури, що актуалізує тему та зумовлює необхідність додаткового залучення культурологічних методик до їхнього вивчення⁵⁴.

ВОЛЬНАНОВА стала першим мистецьким майданчиком України з чітко прописаною і запропонованою ідеологією, умовами, строками, документальним підтвердженням авторства, згодою на оприлюднення імені автора й назви твору. ВОЛЬНАНОВА дала поштовх іншим мистецьким акціям. В Ужгороді, Полтаві, Вінниці станом на тепер проходять художні благодійні виставки. Отримані кошти віддають на потреби армії та вимушеним переселенцям. Почали працювати інші художні платформи, на яких оприлюднюються сучасні й раніше виконані твори. Акт єднання в спільній виставковій площині робіт сформованих митців – членів НСХУ і студентства навчальних закладів мистецького спрямування країни відкрив принципово нову сторінку у спільній боротьбі з ворогом на Мистецькому інформаційному фронті⁵⁵.

Назва ВОЛЬНАНОВА утворена з двох слів за Заповітом Тараса Шевченка «і мене в сім'ї великій, в сім'ї ВОЛЬній, НОВій...». Робота мистецької акції розпочалася у березні 2022 р. Прикладання творчих

⁵³ ВОЛНАНОВА | ВОЛЬНАНОВА. <https://www.behance.net/volnanova>.

⁵⁴ Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2024.

⁵⁵ Міжнародна мистецька акція ВОЛЬНАНОВА: започаткування в КПІ й поширення в Україні. <https://kpi.ua/volnanova>.

зусиль здійснювалося за двома основними напрямками – Арт і Дизайн. Організаторами Акції було визначено основні завдання: формування національної ідентичності України; висвітлення проблеми сприйняття трагедії геноциду українського народу; увічнення героїзму й жертвовності українців; збагачення історичної культурної пам'яті про захисників та загиблих під час російсько-української війни; візуалізація образів майбутнього розквіту та відродження України. Як одне із важливих завдань Акції декларовано підриг інформаційної політики ворога та послаблення моральних сил країни-агресора.

Метою Акції було створення нових художніх образів (Арт) та актуальних візуальних меседжів (Дизайн), які б висвітлювали ідеї свободи нації, право на її самоідентифікацію, відстоювання справедливого миру. Акція передбачала виконання культурним фронтом своєї професійної місії і на початку війни мала великий терапевтичний вплив на її учасників.

Наразі усі організаційні завдання Акції реалізуються на науковій базі кафедри дизайну ЧДТУ та виставковій платформі музею (ЧОХМ), у спільних творчих проєктах, де «концептуально розкривається тема особливостей сучасної української культури у стані «війна» та екзистенційні проблеми людини, яка зіштовхнулася з новими цивілізаційними викликами»^{56 57 58}

Початково, беручи до уваги агітаційну роль плаката часів Другої світової війни, на дизайнерів-графіків покладалося завдання підтримки високого морального духу українського народу і можливість висловити подяку збройним силам України та воїнам-героям, захисникам Батьківщини.

⁵⁶ Пушонкова О. Філософія сучасної війни і місія музею. Матеріали міжнародного круглого столу *«Музейна педагогіка в умовах воєнного стану»* 26 травня 2022 року / За ред. С. Довгого. Київ : Національний центр «Мала академія наук України». С. 327–331, с. 328.

⁵⁷ Яковець І.О., Луговський О.Ф., Циганенко Р.В. Міжнародна мистецька акція «Вольфганг» як складова формування національної ідентичності України / *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку* // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (07-08 вересня 2022 р.), ХНТУ / за ред. Білик А.А. – Херсон : ХНТУ, Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А.С., 2022. С. 67–69.

⁵⁸ Пушонкова О. Філософія сучасної війни і місія музею. Матеріали міжнародного круглого столу *«Музейна педагогіка в умовах воєнного стану»* 26 травня 2022 року / За ред. С. Довгого. Київ : Національний центр «Мала академія наук України». С. 327–331.

Однак, по мірі надходження до оргкомітету плакатів-проектів ставало зрозумілим, що візуальна мова «класичного плаката» виглядає за давненою, не суголосною сучасному візуальному контенту. У відповідальних за дизайнерський аспект осіб інколи виникало відчуття невідповідності і, навіть, неоднозначності візуального виразу, запропонованого молодими дизайнерами (за О. Гладун, І. Яковець). Маємо зазначити, що питання невідповідності у номінації Арт не виникало. Вочевидь, живописне мистецтво володіє більш широким пластично-часовим ресурсом, його візуальні образи за рахунок пластичності матеріалу виконання і складності й глибини образу виглядають переконливо.

Маємо зауважити, що плакатне мистецтво теж може бути і глибоким, і тим більш – переконливим. Однак, глибина і переконливість плакатної мови має виключно коротку дію. Оскільки концепти, які створює образотворче мистецтво, як правило, більш ускладнені, емоційно розгорнуті у просторі і часі, чого не можна сказати про плакат, який діє за принципом міні-максі (мінімум засобів – максимум виразності).

Плакат – це короткий, чітко сформульований вербально-візуальний меседж, який не передбачає сумнівів і недовомовленостей. Інтрига, провокація, сумніви у плакаті можливі лише тоді, коли останні передбачено, навмисне заплановано дизайнером-проектантом. Якщо живописний, графічний станковий твір мистецтва сприймається-прочитується більш уповільнено, вдумливо то, плакат – навпаки – має «говорити» чітко, влучно, зрозуміло і гостро-емоційно. Старі плакатні прийоми уже не викликають емоцію. Як відомо, саме емоційне сприйняття інформації забезпечує комунікацію з реципієнтом.

Зважаючи на кардинальну зміну ціннісної парадигми, прийшло розуміння необхідності нового візуально-мовного ресурсу: формування нових образів, символів, знаків, композиційних конструктів, відповідно до сучасного сприйняття світу та технологічного інструментарію. А на тлі повномасштабної війни – кардинальних ціннісних гуманітарних змін – про нові проблеми маємо говорити адекватною часу (новою) мовою.

На тлі масиву отриманих проектів-плакатів і з'явилося розуміння необхідності формування актуальної (нової) візуально-пластичної виразності, що складається з нових знаків, символів, оновлених архетипів, а за великим рахунком – нових візуальних концептів.

Необхідність їх розробки надихнула до створення на кафедрі дизайну Черкаського державного технологічного університету дисципліни «Концептуальне проектування» за освітньою програмою магістратури «Дизайн і візуальна культура». Викладачами та студентами курсу, на основі попередніх досліджень, було актуалізовано новий напрям, адже сучасні реалії «потребують нових форматів меседжів, де Україна фігурує

не тільки як країна у війні, а як країна, яка має демократичні цінності, великий потенціал та чисельні здобутки»^{59 60}.

Візуальні стереотипи швидко старіють, втрачають актуальність, задовнюються... Сучасний графічний дизайн є виробником нових візуальних стереотипів. Тому кафедра працює над проектуванням, створенням нових символів та знаків. Відповідно, особливу увагу звернено на глибинні пласти культури, трипільські мотиви, руни, язичницькі слов'янські символи (рис. 1, 2).



**Рис. 1. Фрагмент експозиції мистецької акції
ВОЛЬНАНОВА «Українська ідентичність: традиції та образи»
до Дня Незалежності України, ЦНАП, м. Черкаси, Україна, 2024
<https://design.chdtu.edu.ua/novosti/do-dnja-nezalezhnost-ukra-ni-u-cherkasko.html>**

⁵⁹ Яковець І., Гладун О., Луговський О. Міжнародна мистецька акція ВОЛЬНАНОВА як динамічна система: проєкт "neveragain#2022*" // *Візуальне мистецтво у контексті сучасних культурних практик*. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (23–24 листопада). Черкаси : Вертикаль. ФОП С. Кандич. С. 96–97, с. 97.

⁶⁰ Yakovets I.A., Hladun O.D. Concerning the issue of organization of the educational process for students of the educational and professional program "Design and Visual Culture". Particularities of art's influence on personality development : proceedings of the International scientific conference, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. P. 153–155].



Рис. 2. Фрагмент експозиції мистецької акції VOLNANOVA у межах «DESIGN-ART-STUDY», Волинський національний університет ім.Л.Українки, м.Луцьк, Україна, 2024
<https://design.chdtu.edu.ua/novosti/-design-art-study-u-lucku-dizaineri-chdt.html>

Одним із аспектів, простим і тим, що легко сприймається, стало звернення до знакових, відомих у світі персон. Оновлено та введено до масового візуального обігу образи постатей історичних, політичних, культурних діячів України, які так чи інакше вплинули на формування української державності.

Окремим аспектом прикладання зусиль стала актуалізація сучасних знакових іміджевих постатей українців, які зробили визначний внесок у розвиток світової культури, науки, спорту.

По мірі зростання надісланих творів (на сьогодні прийнято в роботу понад 500 одиниць) відкриваються нові теми та напрями роботи Акції.

Усі вони апробуються на теоретико-методологічному рівні кафедри дизайну ЧДТУ у процесі викладання дисципліни «Концептуальне проєктування».

Важливим є розуміння того, що ми працюємо не лише для української громади, контексти впливу є ширшими. Промоція українських гуманістичних цінностей є важливим інструментом впливу на світову аудиторію. Тому у червні 2024 року кафедра дизайну Черкаського державного технологічного університету представили частину творів мистецької акції ВОЛЬНАНОВА у французькому місті Лімож у межах мистецького проєкту ART PARADIS (рис. 3). Проєкт ART PARADIS, що покликаний познайомити іноземців з українською народною культурою, ініціювала черкаська дизайнерка Ірина Дика, яка тимчасово

проживає у Франції, за підтримки асоціації Ukraïnka Limoges та мерії міста Лімож⁶¹.

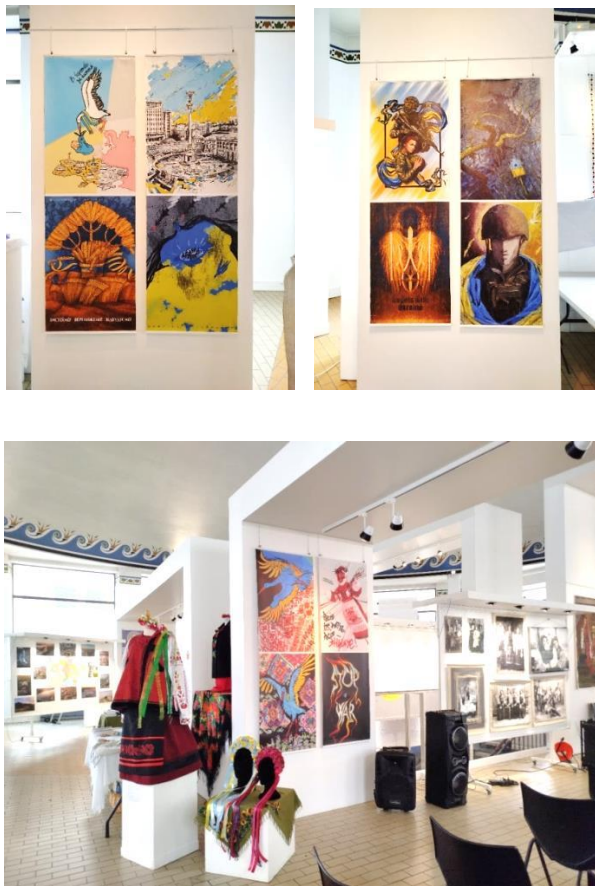
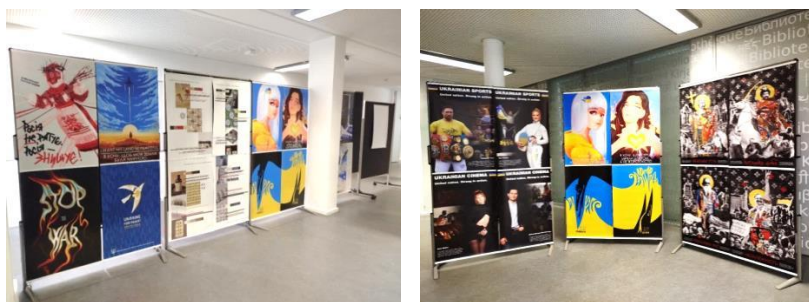


Рис. 3. Фрагменти експозиції «VOLNANOVA» у межах мистецького проєкту ART PARADIS, м. Лімож, Франція, 2024
<https://design.chdtu.edu.ua/novosti/kafedra-dizainu-chdtu-predstavila-mistec.html>

⁶¹ Кафедра дизайну ЧДТУ представила мистецькі роботи на виставці у французькому місті Лімож. <https://design.chdtu.edu.ua/novosti/kafedra-dizainu-chdtu-predstavila-mistec.html>

У квітні 2025 року в університеті Johannes Gutenberg Universität Mainz (м. Майнц, Німеччина), як міжнародний міжкафедральний проєкт факультету гуманітарних технологій ЧДТУ, відбулася презентація частини робіт Мистецької акції ВОЛЬНАНОВА. Були представлені роботи студентів кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету, створених під час повномасштабного вторгнення. Пошуки студентів спрямовані на створення нових актуальних символів і знаків України: Промисловий дизайн – наш літак «Нова мрія»; дизайн одягу – створення актуальних текстильних патернів; графічний дизайн – це презентація відомих українців; дизайн візуальної культури – візуальна історія українського визвольного руху⁶².



**Рис. 4. Фрагменти експозиції «VOLNANOVA: NEW»,
університет Johannes Gutenberg Universität Mainz,
м. Майнц, Німеччина, 2025**

<https://design.chdtu.edu.ua/novosti/volnanova-new-roboti-uchasnik-v-mistecko.html>

Візуальний меседж акції ВОЛЬНАНОВА звучить так: ВИСТОЇМО, ПЕРЕМОЖЕМО, ВІДБУДУЄМО!

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можна зробити певні підсумки.

На прикладі провідних країн показано, що культурна дипломатія розглядається як потужний та ефективний інструмент для покращення іміджу країни в очах міжнародної аудиторії. Разом із тим вказується, що якщо цей інструмент виступає в ролі культурного імперіалізму,

⁶² VOLNANOVA NEW: роботи учасників мистецької акції ЧДТУ та Черкаського художнього музею експонувалися в Німеччині. <https://design.chdtu.edu.ua/novosti/volnanova-new-roboti-uchasnik-v-mistecko.html>

або як силове нав'язування культури однієї нації іншій країні, або як добровільне прийняття чужої культури народом іншої нації, то отримані результати можуть мати зворотній характер, оскільки кожна країна шукає можливості просувати цілі зовнішньої політики та досягати позицій у міжнародній системі. Відповідно, у світі можна виділити дві моделі «м'якої сили» – американську та європейську. Перша характерна для Сполучених Штатів і може бути повністю реалізована лише за певних умов. Європейський Союз, відчуючи ідеологічну та культурну конкуренцію зі США, активно розвиває власний «м'який» вплив на континенті, бо так званий «експорт» американської культури в цей регіон є своєрідним викликом культурній ідентичності західноєвропейських держав і націй, їхньому історичному та етнокультурному різноманіттю та унікальності, а також політичній та економічній незалежності.

Такі наративи близькі і сучасній Україні. Культурна дипломатія для України є важливим елементом стратегічної діяльності, «м'якою силою», за допомогою якої значно легше позиціонувати себе у світі та знайти підтримку на публічному рівні. Але без інновацій у культурі та без змістовної культурної політики неможливо стимулювати розвиток культурної дипломатії. І тут важливим інструментом у досягненні поставлених цілей стають мистецькі практики, що виникають у сучасному українському культурному просторі.

На прикладі міжнародної мистецької акції «ВОЛЬНАНОВА», до участі у якій залучені професійні художники та дизайнери, показано, що актуальні культурно-мистецькі процеси характеризуються унікальністю, а їх варіантність визначається поєднанням умов та обставин протікання. Вони є динамічними формами, а культурно-мистецькі практики можуть розглядатись як артефакти цих форм.

Мистецька акція «ВОЛЬНАНОВА» стала знаковою подією в українському культурному просторі, що викликала широкий резонанс і сприяла формуванню нових підходів у мистецтві. «ВОЛЬНАНОВА» є потужним каталізатором змін у сучасному українському мистецтві. Основні наукові результати, отримані внаслідок її проведення, сприяють глибшому розумінню культурних процесів, розвитку соціальної взаємодії та формуванню нових підходів до мистецького висловлювання. Це не лише змінило мистецький ландшафт, але й вплинуло на суспільство в цілому, сприяючи більшій обізнаності та активності.

На прикладі провідних країн показано, що культурна дипломатія розглядається як потужний та ефективний інструмент для покращення іміджу країни в очах міжнародної аудиторії.

АНОТАЦІЯ

Публікація присвячена аналізу культурно-мистецьких практик у світовому та українському контексті, дослідженню їхніх особливостей, тенденцій та впливу на суспільство. Доводиться, що культурно-мистецькі заходи є важливим інструментом сучасної культурної дипломатії – елементом стратегічної діяльності, «м'якою силою», за допомогою якої значно легше позиціонувати себе у світі та знайти підтримку на публічному рівні. Дослідження підтверджується актуальною практикою: аналізом міжнародної мистецької акції «ВОЛЬНАНОВА» («VOLNANOVA»), що стала знаковою подією в українському культурному просторі, викликала широкий резонанс і сприяла формуванню нових підходів у мистецтві та дизайні.

На прикладі провідних країн світу (США, Франції, Німеччини, Китаю, Південної Кореї, Великої Британії) показано, що культурна дипломатія розглядається як потужний та ефективний інструмент для покращення іміджу країни в очах міжнародної аудиторії.

Показано, що культурна дипломатія для України є важливим елементом стратегічної діяльності, «м'якою силою», за допомогою якої значно легше позиціонувати себе у світі та знайти підтримку на публічному рівні. Доведено, що популярність культурно-мистецьких практик в Україні значно зросла з початку XXI століття: спостерігається швидка переоцінка цінностей, що призводить до відкриття нових імен, які в кінцевому підсумку формують автентичну картину сучасного мистецтва країни. Сучасні культурно-мистецькі практики включають створення, демонстрацію та збереження творів мистецтва, а також їх використання у громадських просторах. Ці практики сприяють формуванню позитивного соціального резонансу та зміцненню культурних зв'язків між державами.

Література

1. Abhinav Dutta. The Concept of Soft Power: A Critical Analysis. International Affairs Forum. URL: https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal_Document.cfm?contenttype_id=5&ContentID=8393
2. Art and Theory of Post-1989 Central and Eastern Europe: A Critical Anthology. *МоМА*. 2018. 411 p. URL: bbc.com/ukrainian/society/2016/02/160222_war_art_lviv_hk
3. Cultural Diplomacy: Bridging Nations Through Arts and Ideas. *Global Arts MBA*. URL: <https://www.globalleadersinstitute.org/blog-post/cultural-diplomacy-bridging-nations-through-arts-and-ideas/>
4. Cummings, Milton C. (2009). Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey. Cultural Diplomacy Research Series. Washington DC : Americans for the Arts (formerly Center for Arts and Culture). с. 1.

5. Jingyi Zhou. The Role of British Council in UK Culture Diplomacy. *Open Journal of Political Science*, Vol. 12 No. 4, 2022. DOI: 10.4236/ojps.2022.124033

6. Mytsyk L. M. Cultural diplomacy as a tool for shaping the international image of Ukraine. DOI 10.31654/2520-6966-2021-15i-105-70-84

7. Nye J. (1990). Soft Power. Foreign Policy, No. 80, Twentieth Anniversary. *Autumn*. P. 153–171. URL: <https://www.jstor.org/stable/1148580?origin=crossref&seq=1> [in English], c. 166

8. OBOZREVATEL 2022. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/schob-voni-vidchuli-za-scho-miboremos-ansambl-tantsyu-im-virskogo-virushiv-u-blagodijne-svitove-turne.htm> .

9. Sakaev, V. Cultural Diplomacy of France: Essence, Main Directions and Tools. *Journal of Educational and Social Research*. 2019, № 4. DOI: 10.36941/jesr-2019-0024.

10. Sofia Kitsou, "The Power of Culture in Diplomacy: The Case of U.S. Cultural Diplomacy in France and Germany," Ionian University, p. 21. URL: http://www.exchangediplomacy.com/wpcontent/uploads/2011/10/3-Sofia-Kitsou_The-Power-of-Culture-in-Diplomacy-The-Case-of-U.S.-Cultural-Diplomacy-in-France-and-Germany.pdf

11. VOLNANOVA NEW: роботи учасників мистецької акції ЧДТУ та Черкаського художнього музею експонувалися в Німеччині. URL: <https://design.chdtu.edu.ua/novosti/volnanova-new-roboti-uchasnik-v-mistecko.html>

12. Yakovets I.A., Hladun O.D. Concerning the issue of organization of the educational process for students of the educational and professional program "Design and Visual Culture". Particularities of art's influence on personality development : proceedings of the International scientific conference, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. P. 153–155.

13. Актуальний. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/актуальний>

14. Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи [Дисертація доктора мистецтвознавства, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2024.].

15. Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*. 2020. Вип. 36. С. 69–78. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221047>.

16. Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи : монографія / Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Фоліант. 2022. 400 с.: іл.

17. Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні доміанти, форми репрезентації, перспективи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2024.

18. Ванькович У. «Естетизація політики»: актуальність проблеми співвідношення естетичного й політичного. *Наукові записки*. 2009. Т. 95. *Політичні науки*. С. 9–13.

19. Вишеславський Г. «Нова хвиля» у візуальному мистецтві України кінця 1980-х – початку 1990-х (соціокультурний аспект) [Дисертація кандидата мистецтвознавства. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України]. Київ. 2014.

20. Вишеславський Г. Contemporary art України – від андеграунду до мейнстріму. Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України. Київ : ІПСМ НАМ України, 2020. 256 с.

21. ВОЛНАНОВА | ВОЛЬНАНОВА. URL: <https://www.behance.net/volnanova>

22. Гавриленко І. (2014). Концепції та моделі здійснення культурної дипломатії. О.В. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. Вип. 1. С. 5–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_mv_2014_1_3 [українською], с. 8

23. Гнатюк О. Прощання з Імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ : Критика. 2005. 528 с.

24. Голубець О. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття (соцреалізм і свобода творчості). [дисертація д-ра мистецтвознавства, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. Львів, 2003].

25. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття. Львів : Академічний експрес, 2001.

26. Грідяєва Т. Акціонізм: мистецтво дії та способи його художнього втілення (досвід українських митців). [Дисертація кандидата мистецтвознавства. Львівська національна академія мистецтв. Львів, ЛНАМ. 2021].

27. Гусейнова О. Місто як палімпсест: до теорії текстуалізації міського простору. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2009, Т URL: 7(1). С. 95–100.

28. Данишук Н. Ансамбль танцю ім. Вірського вирушив у благодійне світове турне. онлайн-медіа України. *OBOZREVATEL*, 2022. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/schob-voni-vidchuli-za-schob-miboremos-ansambl-tantsyu-im-virskogo-virushiv-u-blagodijne-svitove-turme.htm> .

29. Домашук Х. Діяльність мистецьких галерей Львова кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст. *Культура України. Серія: Культурологія*. 2017. Т. 55. С. 296–304.

30. Дослідницька платформа. *PinchukArtCentre*. URL: <https://new.pinchukartcentre.org/research> (дата звернення: 05.08.2024).

31. Івановська Н. Проект «Мистецький арсенал» у часопросторі культури України початку ХХІ ст. [дисертація кандидата мистецтвознавства, НАКККІМ, Київ. 2017]. 200 с.

32. Імпреза міжнародна бієнале. Збірник статей [уп. І. Панчишин, А. Звіжинський]. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2012 р. 184 ст.

33. Кафедра дизайну ЧДТУ представила мистецькі роботи на виставці у французькому місті Лімож. URL: <https://design.chdtu.edu.ua/novosti/kafedra-dizainu-chdtu-predstavila-mistec.html>

34. Козлова І. Структура соціального простору міста в контексті туристоорієнтованості країни: місце і значення публічного простору. (Не)Задоволення публічними просторами. Урбаністичні Студії ІІІ. Київ : Всесвіт, 2016. 340 с. С. 296–304.

35. Копієвська О. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) [дисертація д-ра культурології, Київ, 2018]

36. Ложкіна А. Перманентна революція. Мистецтво України ХХ – початку ХХІ століття. Київ : ArtHuss, 2019. 544 с.

37. Міжнародна мистецька акція ВОЛЬНАНОВА: започаткування в КПП й поширення в Україні. URL: <https://kpi.ua/volnanova>

38. Міронова Т. Трансформації образотворення у контексті культурно-мистецьких процесів 1990-х – 2020 років. Дисертація доктора мистецтвознавства / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, місто Івано-Франківськ, 2024.

39. Назар Я. Мистецтво про війну: між творчістю та агіткою. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/02/160222_war_art_lviv_hk

40. Протас М. Українська скульптура ХХ століття. Київ : Інтер-технологія, 2006. 278 с.

41. Пушонкова О. Філософія сучасної війни і місія музею. Матеріали міжнародного круглого столу «Музейна педагогіка в умовах воєнного стану» 26 травня 2022 року / За ред. С. Довгого. Київ : Національний центр «Мала академія наук України». С. 327–331, с. 328.

42. Пушонкова О. Філософія сучасної війни і місія музею. Матеріали міжнародного круглого столу «Музейна педагогіка в умовах воєнного стану» 26 травня 2022 року / За ред. С. Довгого. Київ : Національний центр «Мала академія наук України». С. 327–331.

43. Сербіна Н.Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 100 (Частина І), 2011. С. 122–131.

URL:<http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1667/1578>, стор. 124.

44. Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеційській бієнале: сто років присутності. К. : Наш час. 2008. 304 с.

45. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть. К. : ВХ [студіо]. 2008. 188 с.],

46. Смирна Л. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві. Київ : В-во «Фенікс», 2017. 480 с.

47. Станіславська К. Мистецькі форми сучасної видовищної культури: навч. посібник. К. : Вид. дім «Стилос». 2020. 208 с.

48. Станіславська К. Сучасні перформативні практики: образотворчість чи театралізація? (На прикладі творчості Марини Абрамович). *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені ІК Карпенка-Карого*. 2015. Вип 16. С. 154–160.

49. Сучасні культурні практики. Електронна бібліотека Pidru4niki.com». URL: https://pidru4niki.com/10310208/kulturologiya/suchasni_kulturni_praktiki

50. Тормахова А. М. Мистецькі практики під час війни : український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 41. С. 70–75. DOI:10.35619/ucpmk.vi40.547

51. Тормахова А. М. Мистецькі практики під час війни : український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 41. С. 70–75. DOI:10.35619/ucpmk.vi40.547

52. Український інститут. Офіційний сайт. URL: <https://ui.org.ua/mission/>

53. Черепанин В. Сучасне мистецтво і політичне: проблеми взаємовпливу. *Наукові записки*. 2006. Том 49. Теорія та історія культури. С. 87–93.

54. Швець, М. (2024). Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток культурно-мистецьких практик в Україні. *Матеріали конференцій МЦНД*, (09.08.2024; Чернівці, Україна), 175–177. URL: <https://doi.org/10.62731/mcnd-09.08.2024.005>

55. Шеменюва Ю. Мурали України у світовому стріт-арті: формування, пластичне моделювання, художньо-образні особливості. Взаємовпливи [Дисертація доктора ілософії. Київ : НАККІМ, 2021].

56. Шумська Я. Інсталяція та перформанс у мистецтві кінця XX–початку XXI століття: українськопольська співпраця, творчі експерименти та взаємовпливи [Дисертація кандидата мистецтвознавства, ЛНАМ, 2017].

57. Яковець І. Комунікаційний простір сучасного музею як одна з основних категорій теорії музейної комунікації. *Вісник ХДАДМ*. 2014. Т. 4-5. С. 129–133.

58. Яковець І. *Художній музей ХХІ століття* : [монографія]. Черкаси : Вид. Вовчок О., 2016. 464 с.

59. Яковець І.О., Луговський О.Ф., Циганенко Р.В. Міжнародна мистецька акція «Вольнанова» як складова формування національної ідентичності України. *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку* : Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (07–08 вересня 2022 р.), ХНТУ / за ред. Білик А.А. Херсон : ХНТУ, Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А.С., 2022. С. 67–69.

60. Яковець І., Гладун О., Луговський О. Міжнародна мистецька акція ВОЛЬНАНОВА як динамічна система: проєкт "neveragain#2022*" *Візуальне мистецтво у контексті сучасних культурних практик*. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (23–24 листопада). Черкаси, Вертикаль. ФОП С. Кандич. С. 96–97, с. 97.

61. Ясюк, Т. (2023). Культурно-мистецькі проєкти як важливий чинник соціокультурної комунікації України. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 221–228, DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-29>

Information about the authors:

Luhovskyi Oleksandr Fedorovych,

Candidate of Study of Art,

Associate Professor at the Department of Design

Cherkasy State Technological University

460, Shevchenko blvd., Cherkasy, 18008, Ukraine

Yakovets Inna Oleksandrivna,

Doctor of Study of Art, Professor,

Head of Department of Design

Cherkasy State Technological University

460, Shevchenko blvd., Cherkasy, 18008, Ukraine

Chuhai Nataliia Mykolaivna,

Candidate of Study of Art,

Associate Professor at the Department of Design

Cherkasy State Technological University,

460, Shevchenko blvd., Cherkasy, 18008, Ukraine